

Latweeschu Awises.

No. 18.

Zettortdeenâ 6. Maijt.

1865.

Sluddinaſchana.

Uf muſſu jubermallas gubernementu zeen. General-Gubernatera lunga atſubtitu preekſchraſtu un rahdidams uf to Kurſemmes gubernements Awises no 13tas Merza deenas 1865 iſſluddinaſchana no 9tas Merza deenas Nr. 1778 Kurſemmes gubernements waldincefs ſchai iſſluddinaſchana par pabrtaiſſchana wiſſeem kam derr, ſeef ſinamu darriht, lai pehz ta darra, ta zaur to no Keiſera 29ta Janwara deenas 1865 Wiſſangſtati apſtiprinatu Miniſtera-kumitetes ſpreedumu ta irr pawehlehts tappis:

Ta reſte no nekrufſcheem par 300 (tribſtuuts) rubuleem ſudraba iſpirttees irr tiklai tahdeem nekrufſchu iſpirtſchanaſ-lahdes lohjekkeem jeb tahdeem, kas ar ſawu pagastu kumtraktes notaiſſjuſchi par nekrufſchu naudas deeneſchana un 300 rubulus ſudraba jaw irr eemalfajuſchi, jeb to nandu kas pee teem 300 rubuleem wehl truhlſt, tuhdaſ eemalfa.

Tahdu tauſchu kumtraktes kas ſcho noſpreeſtu nandu ne warretu tuhdaſ eemalfajt, irr uſuhlojamas ta tahdas kumtraktes, kas nebuht naw notaiſſitas, un ta peederriga lahde jeb pee pagasta glabbata nanda tuhdaſ teem jadabbu atpallak, — jeb ja ſchee to nandu ne grihb nemt atpallak, tad ſchi nanda jaatſtahj lahde jeb pee pagasta, lai teem to eedohd un tas teem buhtu par palihgu, tad ſchee nekrufſchös buhs uodohii. — Wehl tahm nekrufſchu iſpirtſchanaſ lahdehm jeb teem pagasteem, — kurrös tahda nanda ſakrahjuſees tadeht, ta kahdi ſchihſ lahdes lohjekki nomirruſchi, jeb pehz ſawas iſwoilktas lohſes nummera naw gabjuſchi ſaldatu deeneſtä, — irr brihw ſcho nandu ja tas buhtu waijadſigs, bruhkeht pee nekrufſchu iſpirtſchanaſ, bet tad nekrufſti ne warr iſpirtk par 300 rubuleem, bet par tit dauds nandas, zit taggad irr noſpreeſts.

ſchi pawehleſchana arri irr noſubtitu pee wiſſahm aprinku teeſahm ar to preekſchraſtu, wiſſeem nekrufſchu iſpirtſchanaſ lahdes lohjekkeem un wiſſeem teem kas irr atlaiſti tappuſchi uf 300 rubulu nekrufſchu iſpirtſchanaſ-naudas deeneſchana, kurreu wahrdi noſubtitös pagasta-lohjekku rullös eerakſtiti, — par to ſinuu doht un to kas pee tam waijaga darriht, lai tee kas 300 rubulus piſnigt wehl naw eemalfajuſchi, tuhdaſ un beſ aiſbildinaſchanaſ (4) tſchetreu neddelu laika, rehkinahſ no tahs deenas kad teem ta ſinua dohta, to eemalfa, kas pee teem 300 rubuleem wehl truhlſt, jeb lai tee ſkaidri iſteiz, woi tee ſawu jaw eemalfatu nandu tur grihb atſahht jeb nemt atpallak, bet to nandu atſahjoht jeb iſnemmoht tee paſpehle to rekti, ſewi par 300 rubuleem iſpirttees.

ſelgawâ, tannî 21mâ Aprilî 1865. (Nr. 3130.)

Kurſemmes Gubernaters: J. v. Brewern.

Kanzlejas direktors: G. v. Nummel.

Kanzlejas direktora palihgs: J. Buddê.

Jannas sinna.

Behterburgâ no Gibraltares (Calenderem peeder-rigâs ohstas Spaniâ tur tur Giropa pee-est pee Awrikas un Gibraltares juhras-kanahls schihâ pasaulâs dallas un Widdus juhrâ no leelas Atlantikas pasaulâs juhras atschirre), atnahuse telegrawes sinna 21mâ Aprili: ka muhsu nelaike Leelwirsta Krohnamantineeke Nikolai Aleksandrowitscha lihki no Nizzas „Aleksandera Newska“ kerra kuggi un pawaddihts no diwi kerra kuggeem un Admirala Lessowska atnahjis Gibraltares ohstâ. Tur palikshoht, kamehr kuggôs alminu-ohgals irr eelahdejuschî.

Jannaka telegrawes sinna no 28tas Aprila deenas fakka: ka muhsu Keisera Krohnamantineeke Leelwirsta Aleksanders Aleksandrowitsch no Nizzas Behterburgâ pahbrauzis.

Telegrawes sinna no Darmstattes Wahzsemme 24tâ Aprili rakka: ka muhsu Keisers un Keisereene ar saweem augsteem peederrigeem Darmstatt labbâ wesselibâ, un ka Keisereenes wesselibâ tur wehl wairak stiprinajahs. Dahnu Prinzeene Dagmara arri tur atnahuse un kahdas deenas pee muhsu augsteem waldineekem palikshoht. Keisera augsta mahsa, Wirtembergas kehnene, Olga Nikolajewna Darmstatt atnahuse.

Nizzas Awises stahsta, kâ Leelwirsta Krohnamantineeke lihki 14tâ Aprili no pils aisweddufchi Kreemu basnizâ. Jau 6schds rihtâ neifskaitams lauschu pulks eelâs gaidijis, stary kurreem dauds Kreemu walsts appalschneeki bijuschî, kas turp bij atskrehjuschî. Pee pils wahrteem stahwejuschî saldatu batakkone un ar Keisera krohni puschloti lihka ratti ar 8 firgeem un 8 firgu weddejeem. Pulksten 7ndâ atnahjis Keisers ar saweem augsteem dehleem un adjutanteem un patâ lizzis eelikt sahrkâ to lihki, kas General Adjutanta mundeerinâ apgehrbts gullejis. Nu baggati isgehrbti Kreemu basnizas lungi sawas behdu dseesmas dseedajuschî, basnizu pulksteni swanninjuschî un patâ Keisers, Leelwirsti un augstaki lungi sahrku zehljuschî us lihku ratteem. Tad lihku ratti dewuschees us Kreemu basnizu, paschâ preelshâ Sprantschu Generalâ ar saweem saldатеem, tad augstais Keisers ar saweem Leelwirsteem un Leichtenbergas Erzogeem (mahsas dehleem) Effer un Meklenburgas Printschi, Wirsts Suworowâ un dauds zitti augsti Kreemu lungi un Generali, un lihku-dekka 4 gallus turrejuschî 4 augsti Kreemu lungi, Tad patte Keisereene ar Leelwirstenehm Mariu Aleksandrownu un Mariu Nikolajewnu rattôs un wehl dauds zitti rattôs pallak braufuschî. Leelwirsta Krohnamantineeke karrugu neffis Admirals Lessowskis un winna gohda krusus un sihmes neffuschî, zitti wir-

neeki, scheem wehl gahjuschî pallak wiffi Nizzas waldischanas lungi. Gohdam schahwuschî ar wisseem leeleem gabbaleem ohstâ un pee pilsata. Pee basnizas atnahljuschî patâ Keisers un Keisera peederrigi sahrku no ratteem neffuschî un uslikuschî gohda weetâ altara preelshâ, wiffa basniza no leela swetschu pulka mirdeuse un kâ ka basnizas lungi sawu swehtu darbu sahrkuschî, Keisers un Keisereene zellôs nomettuschees. Kad patâ Keisers pee sahrka peegahjis un beidsamo reisi sawa mihta dehla peeri skuhpstijis un arri patti til gruhti apbehdinata Keisereene sawu mihtu behnu skuhpstijuse, tad basnizâ ne palikuse nekahda azs bes karstahm affarahm. Kad ir wiffi Keisera peederrigi pee sahrka bij peegahjuschî un lihki skuhpstijuschî, tad basnizu beidsa un pulksten 10tôs Keisers un Keisereene pilli atkal pahbrauzâ. — 15tâ Aprili wehl noturreja truhra Deewakalposchanu, un 16tâ Aprili augstu lihki no basnizas aiswedda kerra-kuggi, tâpat kâ us basnizu, bet Keisers un zitti augsti generali jahschus lihki pawaddijuschî.

Behterburga. „Inwalidu Awises“ issluddina, kâ us pastahwigu luhgschanu, no firds pateikdamâ par winna ustizzigu darboschanohs un noscheldamâ, kâ wairs ne griboht un ne spehjoht sawu ammatu patureht, Keisers atlaidis Wilnas un Leischi gubernementu General-Gubernateru Generalu Murawjewu II. no fchi sawa ammata, un par pateizibu winnu un winna behnus pazehlis Grawa kahrtâ. Arri atlaidis winna palihgu General-Majoru Potapowu, un Murawjewa weetâ General-Adjutantu von Kaufmann ezehlis par Wilnas un Leischi gubernementu General-Gubernatern.

Behterburga. „Seemeta Wasse“ rakka par tahm diwi fehrgham, karsoni un niknu drudst, ar ko Behterburgâ schinni seemâ til dauds lauschu firguschî, kâ Merzi iseijoht til dauds lauschu wairs ne eefirguschî, bet kâ pehz leeldeenâs swehtkeem atkal dauds lauschu ar to eekrittuschî fehrdsibâ. Par flimmeem ruhpiigi tohp gahdahts, jo no kristigahm schehligahm rohkahm baggatas dahwanâs tohp dohtas, kâ ka nabbaga kaudim wiffahds palihgs dabbujams. Pirmâ Aprili lasaretes wehl bijuschî 2999 flimmi. Taggad einohht labbaki.

Rihga. Kahdas werstes no Rihgas, Bauklas zellâ, kahdâ schenki eenahjis walkarâ reisneeks, lizzees doht ehst un tehju, un tad luhdis fainneeku un fainneezi, lai ar winnu dserroht tehju. Labpraht klausjuschî, bet pehz abbi nokrittuschî un meegâ gullejuschî kâ nofisti. Blehdis winnu tehjâ bij eelehjis meega sahles un nu islaupijis wiffu schenki un aisgahjis us Rihgu. Dhtrâ deenâ atmohdufchees un pohsta darbu usgahjuschî, nofrehjuschî Rihgâ un polizejai preemelde-

juschì to grehta darbu. Polizeja laupitaju fàkehrufe Maslawas Abrihgà, un pee winna atradduse 2 pudbeles ar meega fahlehm. Effoht meschschanins no Pleslawas gubernements. Zil ta pasaulè pilna blehschu, wiltineeku un laundarritaju! Til tizzi katram, kas pa pasauli atnahzis, tizzi schahdeem tahdeem wallodneekeem — buhsi aplam peefrahpts. Bet tahda jaw ta pasaulè, — kas naw tizzams to tizz un klaufa, bet kas pateesi un drohschi tizzams, tam ne ustizz.

Zelgawa. Kursemmes muischneeki 4tâ Maiji Zelgawâ fanahks us leelu landagu („Brüderliche Conferenz“), kur ne suhtihis katra kirsphele sawus weetneekeus, bet katram muischneekam kam sawas muischas, pascham janohl. 4tâ Maiji noturrehs Deewa kalposchonu leelâ Wahzu basnizâ un tad fahks sawus landaga darbus. Lai Deews gaismo un swehti.

Zelgawa. Maija mehnescha fahloht, Zelgawâ attal jauni leeli Dilischanses ratti jeb „Omnibus“, kur kahdi 20 zilweki ware fahesht, fahks eet no Zelgawas us Rihgu un no Rihgas us Zelgawu. Schi nu ta trescha dilischanse, kas to zellu ees — un redsi zerre ka braujeju truhkums ne buhs, kaut wezzôs laikôs ne weenai dilischansei ne bij eefahloht braujeju deefgan. Zâ tas ir wissur — jo taifa labbu zellu ahtru un lehtu brauschann, jo gaddahs wairak un papilnam braujeju. Taggad us Rihgu eet pa leeluppi laiwu papillam un ir dampfuggi, pa schosseju paste, 3 dilischanses, daschahrt pa 2. 3 ratteem us reisi — kur tad nu wehl tee kas brauz ar paschu sirgeem. Lai nu wehl taifa eisenbahni, tad redses zil tad buhs to ftrehjeju, kas ar nohti ftees us Rihgu un Zelgawu. Salka, ka triju gaddu laikâ eisenbahnei no Rihgas us Reepaju wajaga buht gattawai. Lai Deews dohd.

Wahzsemme. Warrbuht ar Schleswigas Olsteines leetu taggad ees ahtraki us preekschu, jo Gistreikeris kâ rahdahs pasclubbina Pruhsi. Gistreikeris winnam nowehlejis Pruhschu farra kuggus Rihles ohstâ turreht, bet ne pawissam to patureht — turprettim Pruhsim bij ja=apsohlahs, ka ne turrehs wairs til dauds saldatu Schleswigas Olsteines semmès, bet ar sawa farra-spehta leelaku dalku isees, piemâ Schleswigas Olsteines landagi un iswehlejami wihri tohp faajinati — jo abbi Pruhsis un Gistreikeris taggad gribb, lai paschi isteiz, ko schihis semmes labpraht wehletohs; tad gribboht Pruhsis spreest, kâ lai paleek. Bet Gistreikeris attal salka, ne Pruhsim weenam pascham, bet abbeem kohpâ effoht jaspreesch, jo abbeem schihis semmes no Dahnu lehnina eedohtas. Pruhsis taggad arri gribb dsirdeht, ko tee diwi, kas teizahs buht tee ihstni Schleswigas Olsteines walstu mantineeki. — Oldenburgas Leelerjogs un Augustenburgas Orzogs — teilschoht un woi tee peenemschoht wissu

to, ko Pruhsis prassa. Kâ rahdahs Pruhsis zerre, ka Schleswigas-Olsteines laudis isteik, tee gribboht palikt par Pruhschu walsts peederrigeem. — Redsesim kâ ees. —

Sprantschu keisers nobrauzis sawâ leelâ Piones pilfata, kur winnu lohti zeenijuschì un ar preeku usnehmuschì. Tad aissfrehjis ar eisenbahni us Marselles ohstu pee Widdus juhreas, tuhda dewees us farra-kugggeem un aibrauzis pahr juhru us Alschiri Awrikâ, scho sawu semmi apraudsiht, kur Araberi wehl nemeerigi un attal kahdâs weetas islahwuschees ar Sprantscheem.

Belgias wezzais lehninsch, Leopolds I. lohti mihlehts un wissur sinnam ishts gohda wihrs, (1830 gaddâ zelts par lehninu, tad scho jaunu semmi eetaifija), arween wehl dikti flims un winna pawalstneeki par to nosflummuschì. Taggad attal labbaks effoht palizzis.

Par zittahm walstim naw ko stahstih — jo nelas naw notizzis, kas buhtu stahstams.

Amerika. Wissas Ciropas waldineeki, arri dauds walstu landagi un beedribas nosuhtijuschì grahmatas us Ameriku jeb wihrus pee Amerikas brihwalstu weetneekeem Ciropas waldineeku galwas pilfatôs un isteikuschi, zil tee Amerikas walstis noscheshlo, ka pee winnu lohti teizamu presidentes Linkolna un Ministera Sewarda tahdâ breefmigs fleplawa darbs padarrihts. — Sewardâ un winna dehs labbojahs un paliktschoht weffeli. Waldischana isschlijuse 100 tuhst. dolaru tam, kas Linkolna fleplawu Bootu un winna beedrus fakerschoht, 25 tuhst. tam, kas winna palihgu Azzerotu faanemschoht. Scho nu fàkehruschì 20tâ Aprili sawa onkula muischelè un winna raddineeku Rikteru. — Fleplawa Boota schwahgeris waldischanaï rakstijis, ka Boots Janwara mehnesi pee winna atstahjis un dewis glabbah aissehgeletu leelu grahmatu, kurâ effoht naudas-papihri. Kad schwahgeris dabbujis dsirdeht par winna breefmigu fleplawu darbu, tad to grahmatu atsehgelejis un atraddis ne ween naudu, bet leelu garu raksta, kur schis wehrguwalstneekus un wehrgu buhschonu lohti flawe, warren nikns prett seemelneekeem raksta un ka gribboht Presidentu Linkolnu fakert un nodoht wehrguwalstneeku rohkâs. Par to fleplawibu ko gribboht padarriht tur nelas naw rakstihst. — Taggad nu sinnas, ka Linkolna fleplawu Bootu Marilandè fàkehruschì, bet wusch til nikni prettim turrejees, ka kerroht to noschahwuschì. Winna beedru Harroldu dsihwu fàkehruschì. —

19tâ Aprili Waffingtonè Linkolna behres bijuschas. Reisskaitams lauschu pulks un wihri no wissahm Amerikas walstim ar eisenbahni atsfrehjuschi, sahrkam pallat

gahjuschi. Pee sahrta bijuschi jaunais Presidente Johnsons, Generali Grants, Butlers, Warreguts un zittu walstu weetneeki. Wiffds pilfatds tai deenâ bohtes naw atflehgusch. Lihki nowedduschl us Baltimores leelu pilfatu, kur to kahdu deenu laudim rahdjusch, tad nowedduschl us Arrisburgas, Biladelwias, Jaun-Zorkas, Albanes, Kewelandes, Kolumbas un Chinagas pilfateem us Sprigwildi, winna dsimteni, kur winnu aprakfchoht.

Wehrge-walstneeku Generalis Johnstone ar fawu farra spehtu padewees Generalam Sermanam, Mobiles lohti stipra weeta, ko til ilgi welti bij aplehgerejuschi, irr panenta. Par to dohsim flaidrakas sinna. —

No **Deepajas** puffes, tai 23schâ April. Turga deenas palaidusch mehs ar preeku atskattamees atpalkal us to pagahjuschu seemu un fakkam Deewam paldees, kas lihdsjeja mums pee paknappa ehdama wesselus un spirgtus muhsu lohpinus us sakkumeem waddiht. No 9ta Janwara lihds 24to Merzim bija pastahwiga, kohscha seema, ka wiffâ tai laikâ nekahds leelus naw lijs. Baur to warreja lautini tillu tillkam abrauktees un mallu un bakkus peewest. Sneegs pasudda bes pluhdeem, no faules kaufchts ween ta, ka par leeldeenahm jaw kohschas, fittas deeninas redsejam. Pirmais leetus bija tai 14tâ Aprill. Pehz atmettahn gan atkal aukfts. Tai 18tâ Aprill wehl 1 pehdu dsilfch sneegs nokritta, ka lihds pulstien 10 no rihta ar kammanahm warreja braukt, — un 19tâ Aprill wehl 4 grahdu falla. Nudsi leelahn labbi mittusch un fahf jaw salkoht. Lai Deews til fittu laiku dohd! Zilweki un lohpinâ tai discheni wesseli.

Tai 14tâ Merzi Ruzzawas meschâ, kur tamdeht klapperjakti turreja, weenu wilku noschahwa, kas gan laikam tas atlikluschais no ta obtra, ko Leischds, ka jaw Awifes lassijam, zubtu stalli, kur tas sinenus apchdis, noschahwa. Beidsamds 10 gaddds Ruzzawas meschâ 3 wilkus noschahwusch. To beidsamo effoht preeksch 5 gaddeem tur schahwusch.

Kreewusemme. Ne ween Kreewusemmes gudri dakteri, bet nupat arri dakteri Sprantschds raksta, ka zilweki un lohpi, kas no trakkeem sunneem kohsti, rikfigi un flaidri effoht isdeedinajami. Lai Deews dohd!

Annoweres lehnina walsti dsihwo wihrs, kurra wahrds irr gan gobdam minnams un ko par Turri Ggestoru fauz un kas 2000 strahdneekem darbu un maissi dohd un par teem kâ tehws gabda. Ilkatru gaddu tas 700 dahlderus winnu deht isdohd. Schis wihrs arri leelu ehshanas nammu eetaisija, kur strahdneeki par lehtu malfu warr paehstees. Nupat arri brikhw'flohlu preeksch 80 strahdneeku behrneem zehla, pats 8000 dahlderus us intressehm dohdams,

lai no tahs naudas warretu fshlmestereem lohni un pahrtikfchanu sneegt.

No **Parises** raksta, ka pilfata tuwumâ effoht zilweki, kas par nakti par zettu eedami fastappusches leelu leelam schurku barram, kas gan kâ dohma no Belgias us Parises pilfata effoht staigajusch fehrst. Arri kas nedfirdehts! — Parise taihschoht diwi leelas Schihdu basnizas, kas 4 millj. pranlus malfaschoht. 1 millj. Schihdu draudse famettyse, to zittu baggatais Kohtschilts un zitti labfirdigi no zittahm tizzibahm dohschoht.

Seemel-Amerikas pabrikds arri peenu taifoht un mahzinâs, ka pee mums sweestu pahrdohdoht; jo peens effoht zeets weenâ gabbalâ ta ka to, kad grihb bruhkcht, wajag tad papreeksch iskaufcht. Gkur gudra pasause! C. F. S.

Isina esars.

Jau kahdu 85 gaddu atpalkat grahmatâ rakstihst, ka Widsemmê, Zehsu teesâ, Westenes sudmall esarâ kahds kungs redsejis masu kalwu peldâ eedamu, ko par tahdu jaw pa diwi gaddeem zitti redsejuschi. Schi effoht bijust 20 fohlu garra, 10 fohlu platta, apaugust ar needreem un nokaltuscheem krahmeem. — Runna tad arri par zittu tahdu kalwu Ingla esarâ. Zehrpatas aprinki. Un wehl — pee Deefehru mahzitaja muishas ne leels esars, ko is muishas lohgeem warr redseht, kurâ diwi tahdas kalwas, ko waffaras laikâ reds sawas weetas nepastahwigas.

Bet preeksch kahdeem 15 gaddeem par Isin-esara kalwas dewa sinu arridsan tahdu, ka winna katra gaddâ tai paschâ weeta waffarâ ap Zehkaba deenu no esara pazelfchotohs, un ruddeni ap Mikkeleem atkal kahdas affis dsilli nolaischotohs esarâ, bet ne kad ne tohpoht dsihya no wehja. Us scho sinu kahdi kungi dewahs scho kalwu apraudsibt. Kalwa irr esara gallâ, seemela puffe. Esars pats pahri pahr werstu garrumâ un kahdu weerendel werstu plats, ne zil taklu no Westenes muishas. Kalwa 60 affu no mallas atstahya, un no mallas isflattijahs ka mas bruhns degg-semmes plakkans gabbals, ne til leels ka diwi zilwekus warretu nest. Blukka-laiwâ ar spahrneem pahrzehlusches kalwinai nu pebraukusch tur uskahpe nedrohfigi, biddamees ka ar to ne grimstu dibbeni. Kalwina appaliska aston affu garra. Tai waffarâ til ween kalwas widdus-gabbals bija wirs uhdena, pa fesch fohlu garfch, diwi fohlu plats, un schis gabbals til pa diwi zellu stahweja ahra no uhdena ta, ka tai mihsstâ gluddena gabbalâ ne weenu fohli ne warreja eet sausahm kahjahm. Mallas nolaidchs, ne stahwu, bet pamagam, us esara grunti ta kâ wifs lihdsigs leelai

pohpei jeb zinnatai, un pastahw no daschadu augu fahnehm un spurreeem kas fatinnuschees un fa-anguschi un wirsu ar mahlainem un glohtaineem tumfch bruhneem dubleem. Tapehz ka schi kalwa waffarâ til ihfu laiku ween wirf uhdena, tur arri retti til kahda sahle warr augt. — Kahdu 20 affu us rihtpuffi no schahs kalwas bija wehl ohtra; schi gan drihs ne mas ne bija ahra no uhdena, un toreis ta pehz 20 gaddeem til atkal mas lo bij redsama. Kâ schi kalwa, ta wifs dibbens bija apflahs ta ar masal woi wairaf beesu fuhnu- un faknu-dekki jeb pallagu. No teem daschadeem fuhneem un uhdens-augeem kas uhdeni puhst, zekahs dšikumâ tahds weegls gasis, lo sauz par ohglu-ugguns gasu jeb purwu gasu. Kurrâ gabbalâ nu jo labbaki schis gasis warr zeltees, tur tas pazett arri us augfchu wiffu kas tam wirfû guft. Waffaras siltumâ schis gasis jo lehti zekahs, un tapehz tur kâ ar kamescheem speesch un dsenn us augfchu to dekki, kas paleel par kalwu. Bet kad siltums ruddeni atlaischahs, un tapehz gasis ne nahf no jauna klahf, un tas, kas bijis, fakriht atkal, tad tas wirfdekkis arri wairs ne spehj turretees sawâ augstumâ, un nogrimst arri uhdeni. Tâ scho leetu fewim warr darriht jo faprohtamu.

No wehl par tahdahm kalwahm pee mums dsird, to lai schi nu arri peeminnam.

Pee pakalna, kam wirfû Birkelnes pils, irr sudmallu esars. Us deenwiddus puffi tam klaija semme ar laukeem, seemela puffe stahw meschs un purwi. No scheem purwieem gan norahwuschahs kalwas kas peldû eet. Leelaka kalwa 20 sohku garra; winnai wirfû 18 behrtes (tâ bija 1835tâ g.) kam, jebfchu naw leelas, tapat arri naw punduru augums. Diwi behrtes jaw ilgam mallâ noleekuschahs us uhdens puffi. Seume labbi deesgan turrabs tâ, ka schai kalwai wirfû drohschi warr eet kâ tihf; — til kad sohtus sperr jo stipri wiffa kalwa ka lohbijahs. Ruddeni wiina beesi apauguse ar fuhneem, sahli, needreem un funnischeem — (Coreopsis bidens). — Bes schahs kalwas schi esarâ wehl diwi masakas peldû eet ar til 12 pehdu zaurmehra. Gan winnas reds kohpâ, gan schkirtas; wiffas trihs daschureisi staiga no weenpufe esara us ohtru puffi, garrumâ. Ar kahrfchu rohka tai leelakaja kâ ar plohtu warr pahrzeltées pahr esaru.

Tad wehl sinnas irr par kalwu peldû, kahdu 50 libds 60 werstu tahfu no Tchrpattas, esarâ lo sauz Püha-järu (swehtu esaru). Papreekschu weena patte tahda kalwa bijusi; no schahs tihfcham ar nozirfchanu nodallija diwi gabbalus un schohs nowedde us zittahm weetahm esarâ, lai buhtu no esara mallas jo smukka flattischana us winneem; to treschu gabbalu raudsija

ka warredams ar garreem meeteem peenagloht zeeti weenâ weeta. Woi isdohsees scho apturreht ilgi, — to turplikam redsehs. H. R—U.

Padohms un palihgs.

(Stattees Nr. 17.)

Tê nu bija dohmaschana un galwas grohsfichana. Pa preekschu zeeta wiffi kluffu, tad weens fazzija: „Mahzitajam irr taisniba!“ — „Ja, taisniba irr“ fazzija ohtris, „bet“ — „Ja, bet“ — fazzija treschais un — „bet, bet,“ fazzija pehdigi wiffi 15. — „Kas irr: bet?“ prassija mahzitais. — „Bet, kâ mehs to lai isdarram?“ tappe atbildehts. „Tohs laudis mahzjht, lai taupigi dšihwo, winneem palihdseht un par wiinu behrnu audsinaschana gahdaht, kâ tas lai noteck?“ Mahzitais atbildeja: „tas wifs naw til gruhti, kâ jums leekahs. Tikka uf to jaranga, ka mehs eefsch ihstenas tizzibas un zerribas uf Deewa palihgu to darbu sahlam, un ka mehs to pa reisi eefahlam. Sinnams, mehs to tâ newarram sahlt, kâ tee Berlinê un Amburgâ. Bet ja jums tas pa prahtam, tad es jums to padohmu dohtu, kâ tas ja eefahf. Mans pirmais padohms irr schis: Wisseem, kam pee tam preeks un miblestiba irr, ja faeet weenâ prahtâ, un ja-paleel, itt kâ weenam wihram, kas par to gahda, lai muhsu nabbageem laudim palihga un padohma netruht. — Schahdu weenprahtibu nosauksim par weenu beedribu, un ilweenam, kas schinni beedribâ eedohdahs, buhs katru nabbagu muhsu draudse uf sawu dwehseli nemt. Schinni beedribâ nu buhtu, es gribbu fazzit: 27 beedri. Mums 27 waijadtetu weenu krahfchanas lahdi taisiht, teem tulschineekeem palihdseht un par teem behrneem gahdaht. Nu es prassu: kas no jums gribb pee tahs krahfchanas lahdes palihdseht? Es rehkinaju uf to 9 beedrus. Tad: kurri no jums gribb teem nespehjneekeem palihdseht? Tê atkal nu buhtu kahdi 9. Behdigi: kurfch no jums gribb wairaf par teem behrneem gahdaht? Arri 9. — Sinnamê, ar laiku tas wifs zittadi grohsstohs. Tomehr lai buhtu, kâ buhdams, schis rehkinums mums rahda 3 rei 9 irr 27 beedri, kurreem katram tahds darbs un weeta, lahds winnam labbaki patihf, un uf lo winnam wairaf lustes un eefpehschana irr. Wiffa beedriba irr nodallita kâ kahda istaba uf trim dalkahm; bet wiina paleel weena weeniga beedriba, un tâ pat, kâ no weenas istabas ohtrâ warr zaur durwim ee-eet, eeflattitees un runnaht, tâ ar warr darriht no weenas beedribas dalkas uf ohtru. Par prohwi: tu gahda par krahfchanas lahdi, es par behrnu audsinaschana. Tur nu buhtu kahda pamihlija, kas neproht taupigi dšihwoht un winnai buhtu palaidnigi behrni. Redsi,

tu winnas wirtschapti apraudsidams un pahrlabbdams, jeb tai palihdsibu sneegdams, tohs behrnus redsetu, tuhlin nahktu un tai beedribai to sinnamu darritu, ta beedriba atkal man to teiktu un fozzitu: par to tewim jagahda, faprohti; tahda wihse tad weens par ohtru un zits zittam palihdsedams to lectu us preekschu dsihstu. Bet pee wiffa ta, ko mehs darritu, wajjadsetu Deewa wahrdam un kristigai mihlestibai mums par zetta wadditaju buht; zittadi pee tam ne lahda swehliba nerastohs un mehs jau rihta buhtu us smiltschu tschuppas. Nu, runnajat, ko juhs par to dohmajat? — Te nu eesahja tee sanahkschi wihri sawas dohmas isteikt. Teem: Bet un teem kad, gan drihs ne mas galla nebija, tomeht tas mahzitais winnus ka lahduš cenaidneekus apkarroja, un tee sanahkschi wihri arr pehdiqi winnus atstahja un wiffi weena mutte apleesinaja: Mahzitajam irr taisniba, mahzitajam irr taisniba, un ka winsch fozzjis, ka mehs gribbam darriht. Tuhlin arri atskanneja no mahzitaja: „Nu tad us labbu laimi! Dohdatees rohlas! Nu mehs effam weena beedriba un lai Deews mums us to palihds! Bet ka scho beedribu nosauksim? „Padohms un palihgs“ winnu sauksim. Kas buhs wirtsneeks winnai? jo katrai leetai wajjaga arri galwai buht? Mahzitais buhs ta galwa. Un tai beedribai buhs trihs dallas: Krahschanas beedriba, palihdsibas beedriba un behrnu andsnaschanas beedriba. Pee kurras dallas nu katriis no jums klahthuhdameem gribb buht?

Te nu ikweens usdewa sawu wahrdu un to beedribas dalku, kurrâ winnam labbak patikka. „Bet nu mums wajjaga naudas!“ Ir to katriis dewa zil winsch warreja. Tas palihga mahzitais tappe par rehkinumu weddaju ezejts un no teem beedreem bija wehl trihs winnam un mahzitajam par palihgeem. — Tif tahli ta leeta nu bija gattawa; un tapeh; tuhlin tappa nospreests; weenu nabbagu-behrnu skohlu cetaisiht, kurrâ ne ween tizzibas un zittas skohlas mahzibas, bet arri wiffadus rohlas darbun mahza. Preeksch krahschanas lahdes norunnaja lasti taisiht un rehkinumu grahmatas sagahdaht; un no Ima Aprila beedribai jaesahl saws darbs.

Bet ka nu gahja? Wai 1 Aprilis nepalikka winneem par tahdu krahschanas deenu, ka Wahzeeschi to sauz un johlu deht wehl taggad, il gaddus kanni deena melle zittus wiffu wiffadi peekrahpt? Tas wiss neno-tikka; jo winnai to nebija johlodami, bet Deewa wahrdâ sahkschi. — Gan wiffas trihs leetas, kurras winnai bij nodohmajuschi, nebija weeglas, tomeht ta krahschana starp til nabbageem laudim, lahdi tai draudse koreis bija, bija ta gruhtaka; jo arri tahs zittas beedribas dallas til zaur scho ween warreja falloht un

pastahweht. Tadeht sche tillai no tahs krahschanas un winnas augteem istahstischi.

Mahzitais un winna labbi draugi, kas arri tai beedriba bija eedewuschees, sahla nu pa wiffabm mahjahn un wiss wairat pee teem nabbageem laudim apfahrt eet. Tas bija pa reisi. Jo zil gruhti nabbageem zilwekeem sawas mahjas eet, to nesinn ne weens, ka til tas, kas pats winnu tumshas un sliktas buhdas eeleen, us winnu saluhjuschu krehslu apfehshahs, jeb pee winnu gultahm nostahjahs, kurras eeffsch mellahm luppatahm fatihstiti behrni salmôs wahrthas; un kas ar winneem, ka brahslis isrunnajahs un teem sawu kristigu mihlestibu leel sajust. — Tad til ihsti dabbu redseht, kas winnam fait un kur winnam ta salahpita pastala to lahju speesch. Un to nu darrija tee beedribas lohzehti. — Ta nu gaddijahs, ka weens no winneem kahda deena cenahja pee kahda wakhneeka. Tas wihrs bija pee darba isgahjis, bet seewa sehdeja mahjas un misoja kartupellus. „Al“ fuhlojahs winna: „tihri pohjs irr klaht; te nu irr pohdiuschi kartupellu, tee makfa 10 graschus (= 30 fap.); par to mannam nabbaga wihram wesselu deenu janopuhlahs, kameht winnus sapelni! Tad wehl naw ne maises, ne makfas un no drehbehm talschu arr kas nodilst, — newarr wais zauri tikt, lai darra ko gribb!“

„Mihla seewina!“ runnaja beedribas lohzehtis: „es jums gribbu weenu labbu padohmu doht: jums wajjaga naudu kraht!“

„Ro!“ eesauzahs ta seewa, ka no jumta nokrittuse: „man naudu kraht! no ka kraht?“

„Ro juhsu pelnas!“

„Wai ta nu irr gudriba? Ka mehs warretum gan no krahschanas dohmaht? Katriis gassis eet no rohlas tuhlin mutte un mehs pateizam Deewam, kad mehs jaw pufs ehdsuschi warram gulleht eet. Ka tur warr kas atliktees?“

„Mihla seewina!“ atbildeja krahschanas beedris: „Atliktees arr newajjaga, bet ko juhs eekrahjat, to jums wajjaga pee tahm wiss nohtigalahm wajjadsbahm bruhleht. Redsat, te jums irr weens pohds kartupellu, tas makfa jums 10 graschus, tas irr lohli dauds. Kad juhs tschetras reises tahdu pohdu pehrkat, tad tas istaisa 40 graschus. Bet par 40 grascheem juhs jaw wiffu wesselu puhru warrat pirkt un tas tad irr diwi til dauds, ka juhsu tschetri pohdi pilli. — Kapeh; juhs nepehrkat wiffu puhru us reisi?“

„Jums irr labbi runnaht,“ atbildeja ta seewa: „kapeh; Kapeh; ka es weena nabbaga seewa esmu un man 40 graschi weena reisa nelkad naw bijuschi labbata.“

„Nu tapeh; es to ar jums falku, jums waijaga kraht. Kas nekrahj, tam arr naw. — Zil juhsu wihs waffarâ pelna?“

„Do es ihsti nesinnu fazzih.“

„Taf, zil dohmajat?“

„Nu, 12 graschus par deenu, kad dauds tad arr kahdus 15.“

„Paliksim pee ta masaka flaitla, pee 12 grascheem. Neddelai irr 6 darba deenas, tas istaija 6 reis 12 graschus, irr 72 graschi: Ko dohmajat, wai warrat no teem kahdus 10 graschus atlikt nobst?“

Ta seewa rausta plezzus un teiz: „Es nesinnu, ka tas warr notikt!“

„Tam waijaga notikt.“ atbildeja tas wihs. „Juhš jau to arr preeksch zitta ne isdohdat, bet juhs tohs atlizzinajat paschi preeksch fewim, preeksch sawa wihsra un saweem behrneem. Weenai seewai waijaga gudrai buht. Es jums nu rehkinaschu preekschâ, kahds labbums jums no ta nahk: Katru neddelu teef 10 graschi atlizzinati, tas irr par 2 neddelahm 20 graschi, par mehnesi 40 graschi un par 6 mehnescheem 6 reis 40 graschi, irr 240 graschi. Tad nu, ja juhs no 1 April fahlat kraht, tad jums irr Septembara beigās, kad ruddens nahk, 240 graschi, irr tibrâ naudâ 8 dahlderu, un tas irr preeksch nabbageem laudim jaw labš kapitalš.“

„Al“ — fazzija ta seewina „tas nepaleek ne seschas deenas guktoht, ne wehl 6 mehneschus. Tai naudai jau tibri ka dšihwas kahjas irr appakschâ; ta winna aisskreen.“

„Winnai newaijaga aisskreet un winnai nebuhs aisskreet. Un lai juhs itt drohschi warretu buht, ka winna neaisskreen, tad es jums weenu padohmu dohschu: dohdat man winnu paglabbaht.“ —

Ta seewa winnu usflattija ar plattahm azzim.

„Ko juhs brihnatees? Ko dohmajat? Wai dohmajat ka man kahda wiltiba prahtâ un ka es juhs gribbetu peewilt? Nē, to juhs ween netizzat. Deews to sinna, ka mannim gohda dohmas irr, un es paleeku pee ta padohma: Dohdat man to naudu paglabbaht. Un es negribbu til ween juhsu naudu kraht un paglabbaht,

es gribbu arri pee juhsu raddineeka N. N. eet, un es gribbu pee wisseem nabbageem un pee wisseem zeema laudim eet un teem stahstih, ka wiini warr naudu eekraht. Es gribbu pats katru swehtdeenu pee jums atnahkt un to krahschanas grassi no jums panemt. Scho naudu paglabbahš muhsu beedriba un juhs to ta warrat usflattih, itt ka juhs tai to buhtu tappinajuschi un es jums wehl anglus maksaschu krah. Lai juhs drohschi buhtu, ka juhsu nauda jums ne kad ne warr just, tad dabbusat katru reisi, kad mannim naudu dohsat: melle un balta. — Un ruddeni irr kartupelki lehti. Tad pirktschu es par weenu dalku no tahš nau-das, kas man no wissa zeema sanahkuse, kahdus 500 puhrus us reisi. Un pirktschu ne ween kartupelus, bet arri malku, ohgles, fahli, labbibu u. t. pr. leelu pulku. Wisš tas irr leelumâ pirkts, pufs til dahras, ne ka kad juhs to par grassisheem no kuptscheem ande-sejat. Nu juhs nahktu pee mannim un fazzitu: Ut-dohdat mannus 8 dahlderus, man waijaga malku un kartupelus pirk! Labbi, es jums atbildetu: Wai jums nepatihl labbaht tuhlin malka un kartupelki, kurrus nu es us puffs lehtaki warretu isdoht, un ja tas jums pareisi, tad nemmat par 4 dahldereem malku un par teem ohtreem 4 d. kartupelus. Tad jums buhtu tuhlin til dauds, ka juhs to sawâ muhschâ ne-buhtu weenâ reišâ sawâs mahjâs redsejuschi. — Tas jums buhtu ka schkinlohts un tomeht juhsu pascha ar sweedreem nopehnita manta. Te nu pirms newaijadschu ilgu laiku par malku un kartupelkeem ne grascha isdoht un juhs buhtu no tuhstoschahm raischem walkâ. Bet ja juhs ne effat waffarâ krahsjuschi un kaupijuschu, tad jums irr truhziba deenu no deenas un seemâ juhs nesinnat ka glahbtees; pehkat wissu masumâ, dabbusat sliktu prezi un maksajat dubbultu maksu. To warr ir allais nomannih, ka no tam mahjâs buhschanai ne kahds labbums, bet sliktums un flahde nahk. — Wai man naw taisniba?“

Tahdâ wihs tas brangais krahschanas beedribas lohzeelis runnais un zaur to to seewa til tahli dabbusjis, ka winna fazzijuse: „Labbi, es gribbu kraht; nahkat pehz naudas, kad laiks buhs.“ —

(Ist preekschu beigums.)

Sluddinafchanas.

➡ Kursemmes pihsē linnusehklas warr dab-buht Zelgawâ, pastes eelâ prettim Dirschfeldam, Greinketa namnâ pee **David**, kas bijis pee Anstamma. 1

➡ Leelâ Platonē, ne tabu no Ellejas warr dabbus pikt par dšintahm weenas dubbultas mah-jas, kas pawissam 216 puhraweetas leelas. Klahstakas sinnas Leel-Platones muhschâ pee dšintoflunga 1

Baron Sabu.

➡ Pirmo sorti labbu linnu = fehllu preeksch fehshanas pahrdohd pee masajeem wahrteem kaupmannis **S. Weidemann**. 2

No Bezg-Abguldes pagasta-teefas tohy wissi tee, kait kahdas taisnas parradu praffischanas buhtu no ta pee Bezg-Abguldes peederriga arrentneeka **Karl Sandau** no Pekkain mahjahm, par fuzera mantu parradu deht kon-furje spreesta, usatjinati, wihswehlati lihds **10to Maiji**

fcho gaddu, fas par to weenigu isflehghanas terminu no-
litts, ar sawahm praffifchanahm un peerahdichanahm pee
fchih's pagafita-teefas peeteiltrees, jo wehlfak neweenu wair's
ne flausib's.

Bez: Abguldes pag-teefä, 24tä April 1865.
(Nr. 39.) Preechdetais: J. Preezig's.
Teefas-fkrihweris: J. Krafft.

Tai 10tä Maija deenä f. g. taps eefch Bez:
Abguldes Pekkainu mahjahm ne tablu no
Dohbeles, firgi, gohwis, aitas, ratti un rag-
gus, fä arri zittas leetas wairafjohlitajeem uf uhruppi
pahrdoh'tas.

Bez: Abguldes pag-teefä, 24tä April 1865.
(Nr. 42.) Preechdetais: J. Preezig's.
Teefas-fkrihweris: J. Krafft.

Sfkapt'es

pahrdohd

Eduard Bruns & Co.

Rihgä, leetä pill'es-ee'lä Nr. 14.

Tahs feschas leelu-gabbalu laimwas, fas libdi
fchim R. Philipsen Rihgä peederrigas hijufchad, no kurrabin
4 ar wiffeem waijadigeem rih'teem, fas preefch braufschas-
nas un peelahdeschanas irr derrigi, tohy appafsch rohfahm
pahrdoh'tas. Turpat arri ohfeli preefch buhwefchanas irr
pahrdoh'dami. Klaktakas finnas dabbutjamas Rihgä pee
waldmeefceem.

S. Nipp un G. Zander.

Tapetu=Krahjuma bohde

brahleem Petri

Rihgä, kalku-ee'lä, jam'ustaititä R. Schweinsurtha
nammä, blakkam Medlicha lunga Engelifchu magafibnei,
tapetes pehz patiffchanas un leetä pullä par lehtu tirgu
dabbutjamas. — Rakftamu papihri turpat arri pahrdohd. 2

Wiffas fortes allus-forku pahrdohd Rihgä, Zel-
gawas Abrihigä

Albert Drescher.

Johannes Mitschke, Rihgä,

tehrauda-leetu un jakts-rihku bohde,

darra finnamu wiffeem faweeem draugeem un pafih'tameem pirzejeem, wiffwairaf
semnturceem un animatneefceem, fa taggad winau bohde no jauna atwestas
Wahzenmes prezzes no tahs wiffur flawejamas fabrikas „Ward“ ar tahm fche
wifhu ufihmetahm ftempolehm, irr uf tizzibu jeb galwofchanu til pee mannis
rifrigas dabbutjamas, fä gattawas difchleru ammata-leetas, fchauras un plattas ehweles ar zeeta
Wahzenmes kohfa fpalleem un arri bef fpalleem, kaltus no daschadahm sortehm un leeluma,
rohlfas fahgus, fchaurus un plattus, no wiffada garruma, difchlera dselsu lihmejama's ffruh-
wes, täpat dreimannu-, buhwemeiftern-, kalleju-, kurrneeku- un fteelmaker-leetas u. t. pr.
Bef tam wehl tur dabbutjamas wiffadas attu-, gohwju- un firgu-kehdes, dahrfu leetas, fä:
dselsu grabbekli, fchkippeles ar un bef kahteem, un tahs wiffu-labbafahs **Steiermark Patent**

iskapt'es ar Giftrikeru keifera walts ebrgli, fas wiffas femmes irr isflawetas. Täpat ar plintes, piftoles,
pulweru raggi, ffröh'fchu-makki un wiffadi gehgeru rihki. Te wehl japeeminn, fa wiffas tur dabbutjamas leetas
bef fahdas dingefchanas par lehtako tirgu teef pahrdoh'tas.

Johannes Mitschke, Rihgä,

tehrauda-prezzu un fchaujannu-rihku bohde, kungu-ee'lä no Sinder-ee'läs
ejohi pa kreifu rohku 2ra bohde, ar felta ifkayti uf durwin.

Labbibas un prezzu tirgus Rihgä tai 1. Maiji 1865 un Leepajä tai 1. Maiji 1865 gaddä.

Maf faja par:	Rihgä.		Leepajä.		Maf faja par:	Rihgä.		Leepajä.	
	R.	K.	R.	K.		R.	K.	R.	K.
1/3 fchetw. (1 puhru) rudfu .	1	80	1	80	1/2 puddu (20 mahrz.) dselses . . .	1	—	1	10
1/3 " (1 ") fweefchu	3	—	4	—	1/2 " (20 ") tabaka . . .	1	25	1	50
1/3 " (1 ") meefchu	1	50	1	50	1/2 " (20 ") fchikhtu appiau . . .	—	—	4	—
1/3 " (1 ") aufu .	1	20	1	—	1/2 " (20 ") fchahw. zuht. gall. . .	—	—	2	40
1/3 " (1 ") firnu .	2	25	—	—	1/2 " (20 ") frohna linnu . . .	2	—	2	—
1/3 " (1 ") rupju rudfu miltu	1	80	4	25	1/2 " (20 ") brakka linnu . . .	1	15	1	20
1/3 " (1 ") bihdeletu	2	75	3	—	1 muzzu linnu fehllu . . . 10 rub. libdi	10	50	—	—
1/3 " (1 ") fweefchu milt.	3	50	2	—	1 " filku . . . 14 " —	14	50	10	50
1/3 " (1 ") meefchu putrainu	2	50	2	80	10 puddu farkanas fahls . . .	6	25	7	—
10 puddu (1 birkawn) feena .	4	50	4	—	10 " baltas rupjas fahls . . .	6	—	6	—
1/2 " (20 mahrz.) fweefsta	5	50	5	70	10 " " fmalts fahls . . .	5	50	6	—

Leepajä amabufchi 29 fuggi, alfgabufchi 27 fuggi.

Atbidedams Awifchu apgahdatajs: R. Schulz.

No zeifures atwehlehts. Zelgawä, 4. Maiji 1865 gaddä. Nr. 77.

Drukfabts pee J. W. Steffenhagen un dehta.